

Petra van Kalker

Een retorisch moment

Tilburg, 13 november 2015. Op de conferentie *Het Schoolvak Nederlands* stond ik samen met Theo Witte, Anneke Neijt, Jan Oosterholt en Erwin Mantingh voor een zaal met ongeveer 150 docenten Nederlands. Erwin, Jan en ik stonden een beetje opzij, want Theo en Anneke voerden het woord. Theo legde uit dat de sessie tot doel had om nog meer docenten te raadplegen om draagvlak te krijgen voor een *Manifest Nederlands*, dat opgesteld was door de zogeheten meesterschapsteams Nederlands, die op initiatief van de universitaire faculteiten Geesteswetenschappen in het leven waren geroepen. De meesterschapsteams hadden in het afgelopen jaar intensief overleg gevoerd met vertegenwoordigers van docenten, wetenschappers, en allerlei betrokkenen bij het schoolvak (leerplanontwikkelaars, Cito, ministerie, CvTE enzovoorts). Wat we waren tegengekomen was vooral een grote consensus over de inhoud, de doelen en de richting waarin het schoolvak zich zou moeten ontwikkelen. Die consensus was verpakt in een aantal stellingen, die we aan de zaal voorlegden met de vraag om erop te reageren, en ook vooral om kritische kanttekeningen te plaatsen. En toen gebeurde het.

Vanuit de zaal kwam er een vraag, die

ik me nog vrij precies kan herinneren. Hij luidde: 'Ja, ik vroeg me af, dat eh, *meesterschapsgedoe*, doen jullie dat nou om docenten echt te helpen, of willen jullie alleen maar meer studenten naar de universiteiten lokken?'

Ik denk dat er op zo'n vraag eigenlijk geen goed antwoord mogelijk is. Je kunt een beetje in de verdediging schieten ('Natúúrlijk willen wij docenten helpen!'), maar dat komt al snel krampachtig – en ook een beetje patroniserend – over, of je kiest de aanval ('Bent u oprecht geïnteresseerd in het antwoord of vraagt u dit alleen om de eensgezindheid te verstoren?'), maar daarmee verspeel je sympathie. Eigenlijk komt de vraag inhoudelijk erop neer dat iemand vraagt 'Zijn jullie eigenlijk niet gewoon een stelletje oplichters?' en dat is meer een motie van wantrouwen dan een echte vraag.

De vraag werd natuurlijk ook vakkundig ingeleid met het woord *meesterschapsgedoe*, dat de sessie probeerde te framen als een van boven opgelegde en dus zinloze exercitie, en het meer subtiele jullie, dat op een effectieve wijze het gevoel van eensgezindheid ondermijnde.

En ik moet zeggen, het werkte. Er sloop iets van wantrouwen in de zaal.

Enkele docenten vroegen zich af wie die 'wij' nu eigenlijk waren waarover Theo en Anneke steeds spraken, en als 'jullie' dan docenten vertegenwoordigen, waarom staan er dan geen docenten bij op het podium? Vergeten was dat de sessie juist bedoeld was om meer docenten te raadplegen, het idee vatte post dat de wetenschappers stonden uit te leggen wat de docenten Nederlands allemaal verkeerd deden. Jullie tegenover wij, ivoren toren tegenover werkvloer.

Het ironische hiervan was dat in de totstandkoming van het manifest de betrokken wetenschappers juist heel terughoudend waren geweest om zich te bemoeien met de inhoud van het schoolvak. Het waren de docenten zelf die ontevreden en kritisch waren, en die graag samen met de wetenschappers wilden optrekken.

De uitkomst van de sessie was op papier trouwens net zo sterk positief over het manifest als de voorgeschiedenis (lees het maar na op de website <www.vakdidactiekgw.nl>). We willen bijna allemaal hetzelfde, maar we zijn nog wel snel retorisch te manipuleren tot wantrouwen. ■

Peter-Arno Coppen